

El poder d'una cançó

Discurs d'elogi i glossa de la campanya "Casa nostra, casa vostra",
guanyadora del Premi al Millor Comunicador del 2016

Eva Comas Arnal
dimarts, 14 de març de 2017

Introducció

Molt bona tarda a tothom. Com a exestudiant de la primera promoció de la Facultat, com a persona que ha viscut en aquesta institució des del primer dia i també com a professora de Ràdio i de Llengua i Literatura, us haig de dir que sento una emoció immensa de ser avui aquí havent d'explicar el sentit del Premi que concedirem i per haver d'exposar quins són els mèrits de la campanya "Casa nostra, casa vostra", una campanya que hem votat entre tots els integrants de la facultat -els estudiants, els professors i el personal d'administració i servei- com el Millor Comunicador de 2016. I sento una emoció immensa perquè penso que aquest acte d'avui ens dignifica. Celebrar-lo ens fa una mica millors. Ens fa a tots millors persones i millors comunicadors.

Com ens dignifica també organitzar aquestes Jornades Blanquerna cada curs des de fa 23 anys, unes jornades en les quals ens interroguem pels aspectes més rellevants de l'actualitat. Aquest any ens hem fet la pregunta més pertinent: ens hem preguntat per nosaltres mateixos, per Europa, per quina és la nostra manera d'estar en el món. En aquestes Jornades ens hem fet la pregunta que sempre feia Sòcrates quan ensenyava a dialogar. Sòcrates, el pensador que va morir per dialogar, per discutir, ens va ensenyar la importància de fer bones preguntes i de buscar bones definicions.

Si ens hem de posar a buscar un definició, podríem dir que Europa és només un espai geogràfic que acaba al Volga i als Urals. O que és un espai polític creat ara fa 60 anys per evitar una Tercera Guerra Mundial. O podríem pensar que Europa va encara més enllà, com ens recordava el professor Lluís Font aquest matí. Tal com s'esforça a descriure bellament el pensador George Steiner a *La idea d'Europa*, el text que vam llegir ahir a la facultat, Europa és un conjunt de valors que es fonamenten en el diàleg, en la convivència, en la trobada i en la discussió. I aquesta gran definició d'Europa, és la que ara s'està traint amb la gran crisi humanitària que es viu al sud-est del continent, amb la gran crisi que els països europeus s'estan demostrant incapaços, i sense voluntat, de resoldre.

Precisament això el que posa en evidència la campanya de comunicació que avui premiem: que cal exigir una Europa d'espai de trobada, de relació i de convivència. Com que la campanya "Casa nostra, casa vostra" té un esperit tan musical i tan artístic, m'he permès titular aquest discurs de glossa amb el nom d'*El poder d'una cançó* i començaré si m'ho permeteu recordant una cançó molt antiga.

Una cançó antiga

Com dic, m'agradaria començar parlant d'una cançó molt antiga. És un cant que es cantava fa dos mil set-cents anys a banda i banda de la mar Egea, a la mateixa mar on des de fa quasi dos anys s'ofeguen milers de persones en busca d'una vida millor. Aquesta cançó antiga explicava la història d'un home que fugia d'una guerra, una guerra en la qual no havia volgut participar. L'home havia de creuar la mar de vegades nadant, de vegades amb una barqueta construïda per ell mateix. La mar se l'engolia. Va patir mil naufragis, va perdre companys pel camí i, a més, cada port on arribava demanava ajut, però els ports estaven habitats per gent monstruosa que no volia donar socors. Els lestrígons, els ciclops, Circe, els lotòfags miraven d'enganyar-lo i de vegades d'assassinar-lo. Aquest home va patir molt en el seu viatge, tant que va creure ser als inferns.

Però, una matinada, a la fi, va arribar a les costes d'un poble de mariners que es deien feacis, un poble que sí coneixien les normes sagrades de l'hospitalitat i que les complien. Quan l'home va posar-se de genolls per implorar auxili, el cap dels feacis, Alcinous, amb tota solemnitat va fer-lo posar dempeus i el va fer seure, al davant li va posar una taula i li va donar de menjar i de beure, li va demanar que expliqués la seva història i els feacis el van escoltar, li van preparar un llit i l'endemà tot el poble va fer una assemblea i el van acompanyar al seu destí.

Han passat dos mil set-cents anys.

Aquesta cançó tan antiga porta el nom d'*Odissea* i ha aconseguit travessar 27 segles d'història humana per explicar-nos com Ulisses va poder tornar a casa i per deixar testimoni de quines han de ser les normes sagrades de l'hospitalitat.

Aquest cant l'entonava un poeta viatger, de vegades cec, de vegades amb els ulls tancats, que es posava al centre de l'àgora, de la plaça d'Esmirna, de Milet, de Quios, d'Atenes, de Lesbos i, amb el sol ajut d'un pal a la mà per anar marcant el ritme o amb un instrument de corda, anava desgranant els hexàmetres rotunds.

Deixeu-me que us digui que l'Ulisses del nostre temps, dels nostres dies es diu Khadija Yossef, una noia que té la mateixa edat que els estudiants de primer d'aquesta

facultat, i que va haver de deixar enrere la seva escola a Afrin, a Síria; l'Ulisses del nostre temps es diu Ahmed Mohamad, de 13 anys; es diu Asia Baker, d'Alep, de 44 anys; es diu Rossoul i Feras Almalat. I permeteu-me també que us digui que el poeta viatger i itinerant dels temps actuals, el que ha fet possible de conèixer a fons la seva història, han estat els promotors de la campanya “Casa nostra, casa vostra”, amb el professor i productor musical Ruben Wagensberg i la il·lustradora Lara Costafreda al capdavant, i també amb els músics de Txarango i amb els periodistes, els artistes i quantitat de persones que van donar impuls a aquest projecte.

Quan la Unió Europea –que en aquest cas d'unió sembla tenir-ne més aviat poca cosa- no fa res per sancionar els Estats que no acullen persones que busquen asil, no només està vulnerant tractats internacionals i lleis relativament recents que poden arribar a ser conjunturals. No. Amb l'actitud de la majoria d'Estats membres de la Unió, el que s'està fent és atacar la mateixa ànima d'Europa que queda resumida en els versos de l'*Odissea* quan explica clarament quines són les normes sagrades d'hospitalitat.

Denúncia d'un injustícia

El primer encert de la campanya “Casa nostra, casa vostra” ha estat la intenció de denunciar una manca de justícia, una manca de justícia que encara està per resoldre. Però no es tracta d'una injustícia en abstracte, es tracta d'una injustícia que vosaltres, Ruben i Laia, vàreu viure i experimentar. La campanya va néixer sobre el terreny, en un camp de persones que demanaven asil a la frontera amb Macedònia.

D'associacions que han lluitat contra aquesta injustícia n'hi ha moltes. Tenim el gran exemple de Pro Activa Open Arms o per exemple la Comunitat de Sant Egidio, un representant de la qual va ser ahir en aquestes Jornades Blanquerna. Aquestes organitzacions han fet una feina excel·lent sobre el terreny salvant persones de morir ofegades al mar i obrint cordons humanitaris. Però faltava una tasca comunicativa important que vosaltres heu aconseguit aconseguir.

L'any passat un grup de sis estudiants que ara ja estan fent segon, la Irene, la Mariona, la Lucía, en Josep, l'Emma i la Mar, van realitzar un acte de suport a les persones que venien de Síria i que estaven demanant ajut. Es tractava de fer una gran pancarta entre tots els integrants de la comunitat universitària on hi havia el *hashtag* #Dejahuellaporlosrefugiados. Amb pintura de colors s'havia de deixar l'empremta de la mà sobre la pancarta per després dur-la a una manifestació. Ara fa un any aquella manifestació només omplia la part central de la Plaça Catalunya, no arribava a mil

persones. Calia una empenta perquè la gent es mobilitzés, perquè la classe política fos conscient que a la nostra terra la gent volia acollir.

Unitat en el clam

El segon gran encert, i segurament un dels més importat, de la campanya “Casa nostra, casa vostra” ha estat aconseguir la unitat en el vostre clam de justícia i d’acollida per les persones que ho necessiten. Els coordinadors van poder unir aquestes organitzacions que estaven treballant sobre el terreny des del setembre de 2015 i els van fer d’altaveu buscant la complicitat de grups de comunicació com TV3 i Catalunya Ràdio. Ho van fer amb l’ajut de milers de voluntaris i també amb la gran eina que són les xarxes socials. I, en aquest sentit, un cop més s’ha demostrat que la societat catalana és riquíssima en teixit associatiu. A cada barri hi ha un bon grapat d’esplais, associacions, ONGs. És una societat que s’implica i que encara ha de lluitar per implicar-se més. Que Catalunya era un oasi on no passava mai res ja no s’ho creu ningú; Catalunya es un país que bull, que s’indigna, que surt al carrer, que es mobilitza, que es manifesta i que encara s’ha de manifestar més.

Deia que heu aconseguit aquesta unitat, aquesta confluència de gent, d’entitats, sense que cap d’elles sobresurti més que les altres i al mateix temps heu dotat tota la campanya d’un vernís artístic, musical i educatiu que l’ha fet arribar al cor de la gent.

L’art com a forma de comunicació

Arribar al cor de les persones a través de l’art, de la música, aquest és el tercer mèrit del Guanyador al Premi al Millor Comunicador de 2016 que avui lliurem. L’art és la forma més elevada de comunicació perquè perviu en el temps, perquè ensenya a mirar i a transformar la realitat, perquè és inspirador. L’art confereix vida a la vida, l’eleva i la millora. I aquesta és una campanya que surt dels ulls d’uns artistes i això es nota. D’uns artistes compromesos, però artistes.

No li heu parlat al *target*, el públic objectiu excitant les baixes passions com fan molts programes de televisió, molts informatius o moltes tertúlies. Heu fet una cosa molt millor: heu tractat el públic amb respecte. Per molts estudis d’audiència que es facin, els que ens dediquem a la comunicació hem de saber que el receptor real del nostre missatge no el coneixerem mai: perquè hi ha milers de receptors i cadascun mira el nostre missatge des de les seves circumstàncies. Però, com una vegada va recordar un productor musical, a l’hora de crear és millor no pensar en el receptor real, sinó en el receptor ideal. Això és

el que ha fet la campanya “Casa nostra, casa vostra”. Heu buscat el receptor ideal: el més generós. Li heu parlat a la part bondadosa de les persones. Els escriptors, els pintors i els poetes ho saben. I ho recorda Scott Fitzgerald quan diu “al públic dóna-li sempre el millor que tinguis”.

Vosaltres al públic li heu donat un concert emocionant al Palau Sant Jordi amb Lluís Llach, Manolo García, Sílvia Pérez Cruz, Sopa de Cabra, Paco Ibáñez i molts altres cantants. Li heu donat la docusèrie “Vides aturades” amb unes imatges delicioses, amb uns plans exquisits, amb unes històries ben treballades que s’allunyen molt de la imatge en brut que sobre aquest tema han ofert molts mitjans de comunicació. Heu creat un espot de televisió, “Vull venir, vull que vinguin”, molt ben articulat que heu bastit sobre la idea del diàleg entre les persones que necessiten refugi i les persones que volen acollir.

I amb aquesta mirada artística, heu embolcallat tota la campanya amb un eslògan magnífic: “Casa nostra, casa vostra”, un breu passatge de la tornada de la cançó “Qualsevol nit pot sortir el sol” del cantautor galàctic Jaume Sisa.

Amb aquest eslògan feu que ressoni, en la ment i en l'ànima de cada persona, la seva infantesa i la seva adolescència. La cançó del foc de camp, de les convivències, del cançoner, dels primers amors i d'una seixantena de personatges fantàstics de totes les procedències des de la Blancaneus i els tres porquets, fins al caganer, Tom i Jerry i Mortadelo i Filemón.

Triant aquesta cançó com eslògan ens heu recordat que aquella part més noble i més digna de la persona, aquella que cal cuidar a qualsevol preu, és el nen i l'adolescent que tots duem a dins. Dels nens és la creativitat, la innocència, l'energia, les ganes de créixer, la improvisació i les ganes de jugar. Si no valorem això estem morts. I Europa va començar a morir el dia que va abandonar a la seva sort nens com l'Ailan Kurdi a les seves costes.

Els poetes ho saben. Joan Manuel Serrat ho deia al començament d'una altra cançó que s'ha convertit en un símbol: “*Quizá porque mi niñez sigue jugando en tu playa*”, la infantesa és la millor guia per l'ànima creadora.

Empatia

Des que vau ser als camps, éreu molt conscients que havíeu de generar un corrent d'empatia per demostrar que les persones que busquen asil i les que volen acollir són molt semblants. Amb aquesta empatia heu aconseguit comunicar molts sentiments: l'avorriment per l'espera que s'obrin les fronteres, la tristor per les famílies separades,

l'enyorança de l'escola, de la feina i dels amics, la incertesa per la guerra que assola el propi país.

En aquest sentit, la docusèrie “Vides aturades” ens permetia escoltar les històries d'una manera personalitzada. Amb unes imatges, com he dit, visualment exquisides, amb una planificació preciosa, amb una mirada neta, heu demostrat que aquest drama es pot explicar d'una altra manera. Heu demostrat que no us servia de res ensenyar masses de gent que no parlaven; ens heu volgut fer arribar històries personals i ens heu demostrat, un cop més, que l'Àsia, el Rosul, l'Ahmed, la Khadija i el Feras podríem ser nosaltres.

Fa un parell d'anys vaig fer un viatge al sud de França, a Argelers i Cotlliure. I tant gent jove com gran, quan em sentien parlar amb català o amb castellà, ràpidament em venien a trobar i em deien “jo sóc fill de la retirada” o “jo sóc net de la retirada” i m'explicaven la història de la seva família. Han passat gairebé 80 anys i la gent que va patir un exili i que va ser confinada en un camp encara té la necessitat d'explicar la seva història.

L'impacte

I l'últim mèrit que vull destacar de la vostra campanya és el seu impacte. Gràcies per demostrar que fent les coses ben fetes, amb empatia, amb creativitat, amb visió artística, amb esperit net, amb unitat i cridant la veritat es pot tenir un gran impacte. 300.000 persones al carrer el dia 18 de febrer; portades a tots els diaris del món; una marea blava a Via Laietana amb imatges aèries impressionants; un reclam per a més persones i entitats que volen col·laborar i ara un impuls per continuar fent feina.

Gràcies per donar una lliçó de responsabilitat en la construcció social de la realitat. Gràcies per haver canviat el llenguatge per comunicar la urgència de les persones que volen venir a la nostra terra. Tinguem present que la tria de les paraules és important: “Refugiat” és lingüísticament un participi de passat passiu que indica que l'acció del verb ja ha estat realitzada. I, com comprendrem tots, no és del tot adequada per a aquesta realitat. Diguem-ne persones que busquen acollida, fugitius de la Guerra de Síria, però nosaltres els europeus no podem posar-nos a la boca l'expressió refugiats perquè no els donem refugi.

Tancament

Gràcies al vostre exemple i al vostre impuls, gràcies a una cançó petita i rebel, plena d'imaginació, a la cançó del cantautor galàctic, a la cançó de personatges fantàstics que són acollits a casa, potser s'impulsarà un canvi. Un canvi necessari perquè cal, amb urgència, que de les tristors en fem fum.

Les cançons ressonen entre elles. “Qualsevol nit pot sortir el sol” connecta amb l'*Odíssea*. Ho sé perquè a Jaume Sisa li agraden molt els poetes grecs antics. Fem també que els valors d'Europa que Steiner subratllava, el diàleg, la convivència, la discussió, no es continuïn traint.

Els qui hem signat el manifest, els qui hem anat a manifestacions, els qui hem fet actes volem ser com els mariners feacis que van acollir Ulisses i volem respectar les normes sagrades d'hospitalitat.

Moltes gràcies “Casa nostra, casa vostra”!